

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Vår ref:
23/00969-2

Saksbehandler:
Elin Saga Kjørholt

Dato:
25. januar 2024

Barneombudets høringsvar - NOU 2023: 25 Omstilling til lavutslipp - Veivalg for klimapolitikken mot 2050 - rapport av Klimautvalget 2050

Barneombudet ønsker med dette å spille inn til myndighetenes videre arbeid med oppfølgingen av rapporten fra Klimautvalget 2050.

Barneombudet har et lovfestet mandat til å følge med på at barns interesser blir ivaretatt i samfunnet, og overvåke hvordan myndighetene følger opp barns rettigheter etter FNs barnekonvensjon. Barneombudet nå ønsker å bruke sitt mandat til å overvåke og påvirke myndighetenes arbeid slik at barns rettigheter blir bedre ivaretatt på klima- og miljøområdet.

Barn påvirkes i større grad enn voksne av klimaendringene

Virkningene av klimaendringene er langsiktige. De mest alvorlige konsekvensene har vi ennå ikke sett, og situasjonen kan bli svært alvorlig for dagens barn og fremtidige generasjoner. Barneombudet ønsker derfor å understreke at staten etter Grunnloven § 104 annet ledd og FNs barnekonvensjon (barnekonvensjonen) artikkel 3 har plikt til å vurdere konsekvenser for barn, og la barnets beste være et grunnleggende hensyn i sine beslutninger – også på klimafeltet.

Klima og miljø påvirker oppfyllelsen av barns rettigheter

Vi har de siste årene sett en stor utvikling i hvordan klima og miljø anses å ha menneskerettslig relevans. Sentrale internasjonale menneskerettighetsorganer anser nå klimautfordringene som en av de største utfordringene for oppfyllelse av menneskerettighetene, både nå og i fremtiden.¹

Plikten til å vurdere barnets beste

Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 3 sier at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som angår barn. Kravet om å vurdere barnets beste

¹ Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM), Klima og menneskerettigheter (2020)

gjelder i alle offentlige beslutningsprosesser, og det er varslet at hensynet til barns beste blir inkludert i den generelle veilederen til utredningsinstruksen våren 2024.

FNs barnekomité overvåker barnekonvensjonen og er FNs traktatororgan for barnekonvensjonen. Komiteen anbefalte etter Norges siste rapportering at Norge styrker sin innsats for å sikre at vurderingen av barnets beste blir innarbeidet og anvendt konsekvent i alle lovgivningsprosesser og i all politikktutforming som har innvirkning på barn. Komiteen ber også om at det blir etablert klare kriterier for vurdering av barnets beste for alle myndigheter som treffer beslutninger som berører barn.²

Ny generell kommentar om barns rettigheter og klima fra FNs barnekomité

FNs barnekomité utarbeider generelle kommentarer om hvordan ulike rettigheter er å forstå. De generelle kommentarene er viktige for å fastsette hva rettighetene i FNs barnekonvensjon faktisk innebærer. Høyesterett har uttalt at generelle kommentarer skal ha stor vekt, der de er konkrete og relevante for saken.

Høsten 2023 lanserte FNs barnekomité en generell kommentar om barns rettigheter og miljø, med et særlig fokus på klimaendringer. Komiteen slår eksplisitt fast at barn har rett til et rent, sunt og bærekraftig miljø, og understreker at klimakrisen er en akutt og systemisk trussel mot barns rettigheter globalt.³ Komiteen fremhever at staten etter artikkel 3 er forpliktet til å gjøre barnets beste-vurderinger i alle utrednings- og beslutningsprosesser på klima- og miljøområdet, og oppfordrer statene til å gjennomføre barnerettighetsvurderinger i vurderingen av miljøpåvirkningen av ethvert tiltak.⁴

Barns rett til å bli hørt

Grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon artikkel 12 fastsetter barns rett til å bli hørt i alle saker som angår dem. Staten er etter dette forpliktet til å sørge for at barns synspunkter er en del av kunnskapsgrunnlaget i saker som påvirker barn, enten direkte eller indirekte. FNs barnekomité uttaler i den generelle kommentaren at staten skal sikre at barns synspunkter innhentes regelmessig i alle stadier av beslutningsprosessene på klima- og miljøområdet, lokalt som nasjonalt, og understreker at medvirkningen må gjennomføres på en alderstilpasset og trygg måte.⁵

Klima og miljø er et område der barn og unge har markert seg med et stort engasjement og sterke stemmer både i Norge og internasjonalt. Barns miljøengasjement, sammen med den økte betydningen dette temaet har for barns rettigheter.

Det er positivt at Klimautvalget har igangsatt en egen medvirkningsprosess med barn og unge i Klimautvalget Ung. Det har stor verdi at barn og unge får delta og bli hørt. Både fordi deres synspunkter utgjør viktig kunnskap, fordi barn og unges demokratiske deltakelse er viktig og fordi det er viktig at unge opplever at de kan bidra og bli hørt.

² FNs barnekomité, CRC/C/NOR/CO/5-6

³ FNs barnekomité, CRC/C/GC/26, avsnitt 1, 8 og 63

⁴ FNs barnekomité, CRC/C/GC/26, avsnitt 18

⁵ FNs barnekomité, CRC/C/GC/26, avsnitt 27

Vi oppfordrer departementet til å følge opp med god dialog med barn og unge i det videre arbeidet med utformingen av klimapolitikken.

Arbeidet fremover

Barneombudet bidrar gjerne i ytterligere dialog med departementet om hvordan barnets beste og barns rett til å bli hørt kan ivaretas i det videre arbeidet med Klimautvalgets rapport, og i annet arbeide fremover.

Med vennlig hilsen

Ivar Stokkerei
fagsjef

Elin Saga Kjørholt
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.